

Högskolan Kristianstad
291 88 Kristianstad
044-20 30 00
www.hkr.se

EXAMENSARBETE

Hösten 2013

Lärarytbildningen- yngre barn

Surfplattan som läranderedskap i förskolan

Författare

Rebecka Lindoff
Elin Eriksson

Handledare

Torgny Ottosson

www.hkr.se

Surfplattan som läranderedskap i förskolan

Abstract

Syftet med studien är att undersöka hur pedagoger och barn förhåller sig till surfplattan i förskolan. De forskningsfrågor vi ville få svar på var: Hur interagerar de medverkande vid användning av surfplattan samt hur förhåller sig pedagogerna till surfplattan och vad kan den erbjuda i verksamheten? För att undersöka detta genomfördes observationer på tre olika förskolor. Utöver observationerna gjordes även intervjuer med fyra förskollärare.

Genom hela vår studie har vi utgått ifrån det sociokulturella perspektivet där begreppen interaktion, samspel, mediering och artefakter har fått stå i fokus.

Resultatet visar att surfplattan i nuläget oftast används under planerade aktiviteter där lärandet står i fokus. Två pedagoger uttryckte önskemål om att surfplattan alltid skulle finnas tillgänglig att användas fritt för barnen och inte endast då en pedagog har bestämt det. Pedagogerna menade även att surfplattan ska ses som ett komplement till den övriga undervisningen, och det är viktigt att pedagogerna har rätt inställning samt den kunskap som krävs för att använda surfplattan som ett läranderedskap. Samtliga pedagoger påpekar vikten utav delaktiga pedagoger så att surfplattan används på ett pedagogiskt effektivt sätt och inte bara som ett tidsfördriv.

Ämnesord: Förskola, surfplatta, iPad, sociokulturellt perspektiv, samspel, interaktion, IKT

INNEHÅLL

Förord.....	7
1 Inledning	8
1.1 Bakgrund	8
1.2 Syfte och problemformuleringar.....	9
2 Litteraturbakgrund.....	10
2.1 Forskningsbakgrund	10
2.2 Teoretisk utgångspunkt.....	10
2.2.1 Sociokulturellt perspektiv	10
2.2.2 Samspel vid datorn	12
2.3 Historisk tillbakablick.....	12
2.4 IKT.....	13
2.5 Barns medie- och kulturvanor.....	13
2.6 Surfplattans användning.....	14
2.6.1 Dokumentation.....	15
3. Metod	17
3.1 Val av metod.....	17
3.1.1 Observationer	17
3.1.2 Intervjuer	17
3.2 Etiska överväganden	18
3.3 Tillvägagångssätt vid insamling av det empiriska materialet.....	19
3.3.1 Val av intervjupersoner	19
3.4 Tillvägagångssätt vid bearbetningen av det insamlade materialet.....	20
4 Resultat och analys	21
4.1 Videoobservationer.....	21
4.1.1 Observation 1	21
4.1.2 Analys	22
4.2.1 Observation 2.....	22
4.2.2 Analys	23
4.3.1 Observation 3.....	24
4.3.2 Analys	25
4.4.1 Observation 4.....	25
4.4.2 Analys	25
4.5 Intervjuresultat.....	26
4.5.1 Lärarens inställning	26
4.5.2 Förskola-hemmet	27
4.5.3 Surfplattans möjligheter	28

4.5.4 Dokumentation.....	28
4.5.5 Surfplattans negativa konsekvenser.....	29
5 Diskussion.....	30
5.1 Resultatdiskussion	30
5.1.1 Hur interagerar de medverkande vid användning av surfplattan?	32
5.1.2 Hur förhåller sig pedagogerna till surfplattan och vad kan den erbjuda i verksamheten?.....	32
5.1.3 Resultatet utifrån det sociokulturella perspektivet	33
5.2 Metoddiskussion	34
6 Sammanfattning.....	36
Referenslista.....	37
BILAGA 1	39
BILAGA 2	40

Förord

Under hösten 2013 har vi gjort en studie om surfplattan i förskolan och har nu skrivit klart vårt examensarbete.

Vi skulle vilja rikta ett stort tack till alla pedagoger som har ställt upp på intervjuer och vi vill tacka de barn som medverkat under våra observationer.

Vi vill även passa på att tacka vår handledare Torgny Ottosson som har bidragit med hjälp genom svåra stunder i vårt skrivande.

Kristianstad, januari 2014.

Rebecka Lindoff & Elin Eriksson

1 Inledning

Idag lever vi i ett samhälle som är präglad av informationsteknik (IT) och media. Det här är en stor del av barnens vardag och intresse, det är därför viktigt att vi pedagoger tar tillvara på detta. För att pedagogerna i förskola/skola ska kunna erbjuda barnen den ”nya” kulturen, det vill säga den tekniska utvecklingen som sker i samhället, krävs att vi alla kontinuerligt uppdaterar oss kring de förändringar och framsteg som den innebär. I den reviderade läroplanen för förskolan Lpfö98 (2010) beskrivs hur vi som pedagoger ska förhålla oss till samhällsutvecklingen gentemot verksamheten. Barnen ska utveckla sin förmåga att kommunicera, söka ny kunskap och samarbeta. Detta är nödvändigt i samhället där informationsflödet är stort och förändringar sker snabbt. Förskolan ska se till att barn tillägnar sig grundläggande kunskaper som utgör den gemensamma referensramen som alla i samhället behöver (Skolverket, 2010). ”Det handlar om skolans förmåga att möta sin tids elev och sin tids samhällsfrågor” (Hernwall, 2003, s. 37).

Vi har själva vuxit upp då den tekniska utvecklingen skett oerhört snabbt, både datorer och mobiltelefoner har vi båda använt oss av under större delen av vår uppväxt. Detta har bidragit till att vi är de personer vi är idag. Trots att vi är uppväxta med tekniken är det viktigt att även vi håller oss uppdaterade, eftersom tekniken ständigt utvecklas vidare.

1.1 Bakgrund

Vi vill undersöka surfplattans användningsområden i förskolan. Vårt intresse kring ämnet grundar sig i dagens aktuella debatter kring surfplattan, på förskolor även kallad lärplatta. Det finns en hel del artiklar och bloggar som handlar om surfplattans användning i förskolan. I till exempel tidningen Norra Skåne skrev Veronica Hedlund (2012-01-10) en artikel om en förskola, där de har arbetat med ett projekt om just surfplattor. I artikeln står beskrivet vilka fördelar och användningsområden surfplattan har haft på den förskolan. Förskollärarna på den aktuella förskolan menade att surfplattan hade stor betydelse även för de små barnen. Man kan alltså använda den som ett redskap redan från tidig ålder.

I Sverige är det idag svårt att finna forskning kring ämnet, men runt om i hela landet pågår olika projekt där surfplattan står i fokus, vilket visar hur viktigt det verkar vara. I andra länder finns det mer forskning kring ämnet, vi kommer därför även att använda oss av ett antal internationella publikationer.

1.2 Syfte och problemformuleringar

Syftet med vårt examensarbete är att undersöka hur olika förskolor använder surfplattan som ett komplement i sin verksamhet samt vilka för- och nackdelar pedagoger ser med den. Vi vill även med det här arbetet studera barns och pedagogers samspel då surfplattan används.

För att undersöka ovanstående kommer vi att utgå ifrån följande frågeställningar:

- Hur interagerar de medverkande vid användning av surfplattan?
- Hur förhåller sig pedagogerna till surfplattan och vad kan den erbjuda i verksamheten?

2 Litteraturbakgrund

I det här kapitlet kommer vi att ta upp aktuell forskning och litteratur inom vårt undersökningsområde. Men först kommer vi att beskriva varför vi har valt att undersöka detta och beskriva vår teoretiska utgångspunkt för detta arbete. Därefter kommer vi börja vår litteraturgenomgång med en historisk tillbakablick.

2.1 Forskningsbakgrund

I Sverige finns det ännu inte särskilt mycket forskning kring användandet av surfplattor i förskolor/skolor. Surfplattan kan förklaras som en liten handdator med pekskärm som styrs med fingertopparna. Det finns många olika benämningar på surfplattan som till exempel pekdator, pekplatta, padda (kommer från iPad), läsplatta och lärplatta. Då vi anser att det är ett aktuellt ämne i dagens samhälle tycker vi att det är viktigt att undersöka detta vidare. Trots att surfplattan inte funnits i mer än några år är den något som i stort sett alla pedagoger och förskolor har tagit till sig. Runt om i landet investeras det för tillfället mycket pengar på olika projekt kring surfplattor, vilket också visar vikten av att förskolor/skolor följer samhällets utveckling. Våren 2013 skrev vi en B-uppsats där vi undersökte olika pedagogers syn på surfplattan som ett läranderedskap i verksamheten. Vad pedagogerna då uttryckte var att de saknade kompetensutveckling och önskade mer forskning om ämnet.

2.2 Teoretisk utgångspunkt

I den här undersökningen har vi ett sociokulturellt perspektiv på lärande som utgångspunkt för vår studie. Samspel och interaktion är centrala begrepp i det sociokulturella perspektivet och kommer vara i fokus i våra observationer. Även en stor del av förskolans läroplan präglas av detta synsätt. Det var därför en självklarhet för oss att utgå ifrån detta perspektiv. Den som närmast förknippas med det sociokulturella perspektivet är Lev Vygotskij (Strandberg, 2006).

2.2.1 Sociokulturellt perspektiv

I dagens svenska läroplaner uppmanas vi pedagoger att eftersträva en pedagogik som i första hand bygger på Vygotskijs teori (Strandberg, 2006). Strandberg menar att den IKT-utveckling (Information- och kommunikationsteknik) som idag sker lägger grund

för en pedagogik där samarbete, hjälpmedel, aktivitet och kreativitet kan tillämpas (s. 14). Det finns mängder av olika forskare och författare som har tolkat Vygotskijs perspektiv på lärande.

Strandberg (2006) framför att det finns fyra begrepp som grundlägger Vygotskijs teori. Det första är att allt lärande är socialt. Alla former av mänskligt samspel grundlägger utveckling. Lärandet sker i sociala miljöer och i samspel med andra, detta kan vara med både lärare och elever. Han menar därför att socialt samspel med andra är utveckling och lärande (s. 47). Vidare är lärande medierat. Strandberg påpekar att elever använder sig av olika artefakter i sitt lärande, de möter inte världen direkt. Deras kunskap om världen är medierad. Mellan eleven och världen finns olika artefakter som till exempel datorer. Dessa hjälper elever när de löser problem, när de utför en uppgift och när de tänker samt när de minns (s. 11). Det tredje är att elevers aktiviteter alltid är situerade, de äger rum i särskilda situationer som till exempel rum och platser. Strandberg menar att det måste vara en meningsfull plats för att eleven ska kunna lära sig, det vill säga att den miljö som eleven befinner sig i är intressant ur ett lärandeperspektiv. Det sista begreppet som Strandberg talar om är att barn behöver vara kreativa för att lära sig. Elever kan inte bara använda sig utav relationer, hjälpmedel och situerade platser, de kan också omskapa dem. Det är så att elever lär sig mer när de omformar sina relationer, hjälpmedel och situationer. När barn och elever har möjlighet att påverka sina lärsituationer utvecklas de mycket (s. 12). Det är de här fyra grundpelarna som sammanfattats i det sociokulturella perspektivet. Men Strandberg (s. 133) talar även om det kommande steget i Vygotskij teori för elevers lärande, deras utveckling. Barns utveckling är dynamisk och sker i social interaktion, vilket är utgångspunkten för begreppet närmaste utvecklingszon (zone of proximal development). Den innebär att när barnen har fått viss kunskap, är de nära att tillägna sig även ny kunskap. Utvecklingszonen är avståndet mellan det barnet kan göra själv och det som barnet kan klara av om de får hjälp av andra.

I likhet med Strandberg tolkar Smidt (2010) att Vygotskijs teori innebär att barn lär sig i samspel och interaktion med andra, barn och barn eller barn och vuxen. Men hon menar även att det finns tillfällen där lärandet sker på egen hand. Detta kan till exempel vara när ett barn genom tänkande utvecklar tidigare erfarenheter och kunskaper. Barnet ska ses som ett subjekt i sitt eget lärande med andra och inte som

en produkt som föds in i det sociala och kulturella samhället (s. 10). Säljö (2000) klargör att det är viktigt att kunna ta vara på barnens erfarenheter för att kunna använda dessa i framtiden. Som lärare måste du därför lyssna på eleverna, observera dem och försöka se vart de befinner sig idag för att kunna leda dem vidare i sitt lärande. Förutsättningar för lärande och utveckling förändras i takt med att samhället utvecklas teknologiskt.

2.2.2 Samspel vid datorn

Strandberg (2006) menar att datorn med fördel kan användas som en artefakt i undervisningen. För de flesta barn i dagens samhälle är detta ett naturligt verktyg att använda sig av. Den utmanar ständigt barnen i deras lärande. Barn sitter ofta tillsammans runt datorn och interagerar, inte bara med varandra utan även med det innehåll som datorn speglar. Genom att kommunicera vid datorn ges barnen möjlighet att lära av varandra.

2.3 Historisk tillbakablick

Under de senaste årtionden har det hänt mycket kring teknikens utveckling. Den första datorn som lanserades tillverkades i USA på 1940-talet. Då var den så stor att den tog upp ett helt rum beskriver Appelberg och Eriksson (1999, s.15). Efter det har datorn utvecklats i rasande takt, och idag finns det datorer i de flesta tekniska apparater. På grund av detta har datorn idag flera användningsområden. De flesta människor har idag en dator av något slag i sitt hem.

Enligt Hernwall (2003) har den största förändringen skett under de senaste tjugofem åren då användningen av Internet har ökat markant och allt fler människor har kommit att bruka det i hemmet. Tapscott (1998) beskriver barn som är födda på 1980-1990-talet som "the net generation", det vill säga nät-generationen. Detta har bidragit till att även undervisningen i skolan har förändrats. Då man tidigare endast har använt datorerna till att skriva på, får eleverna numera lära sig att använda internet och söka information på ett annat sätt än man gjort tidigare. Man ser på datorerna som ett hjälpmedel och användbart redskap i undervisningen (Ljung-Djärf, 2004).

Enligt Nationalencyklopedin (2013) lanserade företaget Apple sin första surfplatta kallad iPad i Sverige 2010. Detta medförde köphysteri, vilket följdes av en osäkerhet hos svenska folket. Ifrågasättandet om användningen av den nya tekniken startade därför olika debatter om fördelar och nackdelar. Var iPaden lämplig att använda som komplement i skolundervisningen?

I en artikel av Ursula Aglassinger i tidningen Skolporten (2012/3) beskrivs surfplattan som ett bra redskap i förskolan och en tillgång för att uppfylla läroplanens mål. Dock understryks vikten av en närvarande pedagog som barnet kan samtala och interagera med.

2.4 IKT

Sedan mitten på 1900-talet har det skett en stor förändring vad gäller IKT i samhället. IKT innebär informations- och kommunikationsteknik och är den del av IT som bygger på kommunikationen mellan människor (Wikipedia, 2013). Detta har i sin tur följts av att läroplanen i förskolan har förändrats. Förskolan ska numera erbjuda barnen IKT som en del i undervisningen (Skolverket, 2010). Detta för att samhället numera sätter press på pedagoger att följa med i den tekniska utvecklingen. För att kunna undervisa med den nya tekniken som redskap krävs det därför att pedagoger har en god grundkunskap (Gällhagen och Wahlström, 2012). Geist (2012) menar att pedagogen ska se surfplattan som ett pedagogiskt redskap och inte som en färdig lösning. Det är lärarens uppgift att se till att lärandet sker på ett pedagogiskt sätt.

I en studie som gjorts i USA framkom att även om många sätter sig emot användandet av tekniken och datorer i förskolan så påvisar andra undersökningar och dokumentationer annat. Till exempel, barn som använder datorer på förskolor visades lära sig mer kunskapsmässigt, utvecklade större förmåga att lösa problem och större språkmedvetenhet jämfört med de som inte använde datorer i förskolan (Couse & Chen, 2010 s. 76).

2.5 Barns medie- och kulturvanor

Ljung-Djärf (2004) skriver om hur datoranvändandet i förskolorna blivit allt mer vanligt under 2000-talet. Hon benämner datorn som framtidens och lärandets redskap.

För att kunna använda tekniken och datorn som ett läranderedskap ställs det som krav på pedagoger att ha kunskap och kompetens. Det erbjuds därför tidigt olika utbildningar som stöd (Ljung-Djärf, 2004). För att pedagoger och lärare även idag ska få rätt kompetens om surfplattor och dess användning krävs utbildning.

Det är pedagogens uppgift, med bland annat hjälp av IKT, att handleda barnet i deras kunskapssökande process, säger Alexandersson, Linderöth och Lindö (2001). De menar således att teknologin är ett verktyg för lärandet. Genom att använda IKT som en del av undervisningen kan man erbjuda en annan typ av interaktion än den traditionella där endast pedagog och barn interagerar med varandra. Det har nu skett en förändring i samspelet mellan barn/pedagog och barn/barn. Dessutom kan nya möjligheter öppnas för barn med särskilda behov. Datorn och Internet ger barn större möjlighet att själva söka information och därmed bli en del av sitt eget lärande. IKT ses numera som en artefakt eller ett hjälpmedel som kan stödja barns utveckling och lärande. Med hjälp av den nya tekniken, kan nya läromedel skapas vilka även ger nya pedagogiska möjligheter (Alexandersson m.fl., 2001).

Idag växer barn och ungdomar upp i ett samhälle där utvecklingen av tekniken har kommit långt. Deras uppväxt, relationer och kunskaper utvecklas i detta tekniska samhälle (Statens kulturråd, 2010. s. 32). Samhället förväntar sig att skolan ska förbereda barn och ungdomar inför kommande arbetsliv, där tekniken kommer vara en stor del. Ofta har barn idag mycket kunskaper kring teknik och datorer, det är inte sällan det är barnen som lär de vuxna om ämnet. Hernwall (2003) förklarar det med att barn ofta har mer tid till att utforska den nya tekniken, men det kan också bero på att många vuxna saknar intresse. Det är framförallt viktigt att tekniken finns tillgänglig på förskolor/skolor.

2.6 Surfplattans användning

Forskning inom teknikanvändandet i förskola och skola visar att det i första hand är pedagogens uppfattning om lärande och kunskap som avgör hur tekniken används och hur verksamheten utformas. Forskning visar även att surfplattan med fördel kan användas i en barngrupp, där barnen får möjlighet att samspela med varandra eller med en pedagog. Gällhagen och Wahlström (2012) skriver att surfplattan kan vara en stor tillgång i förskolan. I kombination med en pedagog som är aktiv kan surfplattan

vara ett fantastiskt verktyg som gör lärandet modernt och lustfyllt. Men de poängterar att den endast ska användas som ett komplement, och inte fungera som en ersättning för något annat. Det finns inget som säger att IKT gör undervisningen bättre utan det handlar om hur man använder dess möjligheter menar Alexandersson m.fl. (2001). Surfplattan är även ett bra redskap eftersom pekskärmen är lättare för framförallt de yngre barnen att använda, jämfört med datorns tangentbord, skriver Barn- och utbildningsförvaltningen i Hässleholm, på sin hemsida (2012-01-08). Ursula Aglassinger har varit med och skrivit en artikel om iPads i förskolan, på Skolporten i Nacka kommun:

Det finns möjlighet att kommunicera med andra både med röst och bild, direkt eller via inspelad film. Det är möjligt att spela, komponera musik eller skapa bilder med tekniker som annars varit långt mer resurskrävande, och antagligen för tekniskt svåra för förskolebarn. Det går helt säkert att göra mycket mer, som vi ännu inte tänkt på, eller som kommer att möjliggöras med framtida teknik och programvara. (Aglassinger, 2012, s. 13)

Pedagoger behöver ha den kunskap som krävs för att kunna använda surfplattan på rätt sätt i verksamheten (Gällhagen & Wahlström, 2012). Detta för att den ska bli ett läranderedskap och inte bara en leksak eller barnvakt. Pedagogen kan ladda ner olika aktuella appar på avdelningens iPad. App är en förkortning av applikation, och kan vara till exempel ett program.

2.6.1 Dokumentation

Med hjälp av den nya tekniken har det blivit enklare att dokumentera verksamhetens vardag. Surfplattan har gett barnen möjlighet att dokumentera själva, men den har också gett stora möjligheter för pedagogerna. Den är till exempel ett bra redskap som är lätt att ta med sig ut i naturen och på utflykter, där barnen själva kan fotografera sådant som de tycker är intressant. Pedagoger och barn kan sedan tillsammans söka ny kunskap om det som de har sett och upplevt menar Barn- och utbildningsförvaltningen i Hässleholm (2012-01-08).

Det är en stor fördel med iPaden och dess mångsidighet. I samma lilla verktyg, som går att ta med sig i ryggsäcken på utflykten, lägga fram på golvet på förskolan eller

kanske ta med sig på en pedagogs enskilda planering, finns hela Internet, med dess källor till information. (Aglassinger, 2012, s. 13)

Den reviderade läroplanen ställer tydligare krav på pedagogisk dokumentation, det har därför blivit viktigare för pedagoger att veta hur de ska dokumentera för att kunna följa läroplansmålen i praktiken.

För att utvärdera förskolans kvalitet och skapa goda villkor för lärande behöver barns utveckling och lärande följas, dokumenteras och analyseras. (Skolverket, 2010)

Det finns många program på surfplattan som underlättar för pedagoger vad gäller dokumentation. Med hjälp av teknikens utveckling har det blivit mycket enklare för pedagoger att både fotografera och filma barnen i barngruppen. Det har dessutom utvecklats större möjligheter att visa bilder och filmer för barnen och samtala kring dem. Att fotografera och filma barnen i deras vardag och fånga spontana ögonblick, är ett bra sätt för pedagoger att se barnens utveckling framhåller Lindström och Lindberg (2009).

3. Metod

I det här kapitlet kommer vi att beskriva vårt val av undersökningsmetod och det material som vi har valt att använda. I följande avsnitt kommer vi att redogöra för intervjustudie, urval, genomförande och vårt tillvägagångssätt vid bearbetningen.

3.1 Val av metod

För att få svar på våra problemformuleringar valde vi att göra observationer för att se hur olika förskolor använder surfplattan som ett läranderedskap. Pedagogerna som medverkade i observationerna intervjuades dessutom efteråt. Vi beskriver nedan varför vi ansåg att de här metoderna var bäst lämpade för vår studie.

3.1.1 Observationer

Vi genomförde observationer på olika förskolor, detta för att studera interaktionen vid användning av surfplattan. Enligt Denscombe (2010) bör man vara försiktig vid observationer för att de som medverkar inte ska förändra sitt beteende eller agera på ett sätt som de inte hade gjort i vanliga fall. Eftersom de måste bli informerade om att de ska observeras så är detta något som får räknas med i resultatet. För att underlätta för både oss själva, barnen och pedagogerna valde vi förskolor som vi tidigare har haft en anknytning till. De flesta barn och pedagoger hade därför redan sen tidigare träffat oss, vilket vi hoppas gjorde att de kände sig mer bekväma med vår närvaro. Under observationerna användes som komplement både videoinspelning och anteckningsmaterial.

3.1.2 Intervjuer

Efter varje genomförd observation använde vi en kvalitativ metod i form av personliga intervjuer med de medverkande pedagogerna. Denscombe (2010) anser att intervjuer är en lämpligare metod när forskaren behöver få kunskap om människors åsikter, uppfattningar, känslor samt erfarenheter. Därför gjorde vi intervjuer istället för någon annan metod, som till exempel enkätundersökningar.

I undersökningen användes öppna frågor för att den intervjuade själv skulle få möjlighet att utveckla sina synpunkter, vilket också Denscombe (2010) skriver om i

Forskningshandboken. Därefter gjordes valet att intervjua en person i taget. Det fanns inte någon möjlighet att intervjua flera pedagoger samtidigt, detta för att de inte kunde lämna barngruppen. Vi tror ändå att intervjuer med en person i taget var mest lämpligt för vår studie.

3.2 Etiska överväganden

Innan observationerna och intervjuerna påbörjades tog vi del av Vetenskapsrådets forskningsetiska principer (2002). Vi började med att sätta upp ett informationsbrev (Bilaga 1) på de förskolor som vi skulle göra observationerna på. På det här brevet fick föräldrarna möjlighet att underteckna om de tillät att deras barn var med på våra videoinspelningar.

Vi informerade muntligt våra intervjupersoner om vad avsikten med studien var, det vill säga att vi ville undersöka hur- och varför surfplattan används i deras verksamhet. De medverkande blev informerade om att deras deltagande var frivilligt och att de kunde avbryta sitt deltagande när de ville. Vi meddelade även att alla uppgifter är sekretessbelagda och att vi kommer fingera alla namn i uppsatsen, så att ingen obehörig ska kunna koppla de medverkande till verkligheten. Efter att studien är färdig och godkänd kommer vi att förstöra allt material som kan kopplas till någon medverkande eller verksamhet.

Huvudkraven för forskning förklaras kortfattat:

Informationskravet- Forskare ska informera om undersökningens syfte för de berörda.

Samtyckeskravet- Som deltagare i undersökningen har man rätt att själv bestämma över sin medverkan.

Konfidentialitetskravet- Personuppgifter till de medverkande ska vara konfidentiella och obehöriga ska inte kunna ta del av dessa.

Nyttjandekravet- insamlade uppgifter får endast användas för forskningsändamål.

(Vetenskapsrådet, 2002)

3.3 Tillvägagångssätt vid insamling av det empiriska materialet

För att undersöka surfplattans användning i förskolan genomfördes observationer och intervjuer med pedagoger. Medvetet valdes förskolor inom samma kommun, detta för att intervjudeltagarna skulle finnas inom rimligt avstånd. Denscombe (2010) menar att brist på tid gör detta till en viktig aspekt.

3.3.1 Val av intervjupersoner

I samråd med personalen på förskolorna bestämdes vilka av pedagogerna som skulle medverka i våra observationer och intervjuer, detta för att de ansågs ha mest kunskap om ämnet. Vi valde olika sorters förskolor för att få mer varierande perspektiv och erfarenheter inom förskolan. Men även för att få mer detaljerade och djupgående svar (Denscombe, 2010). Vi besökte ett antal förskolor där vi visste att surfplattan var en del av deras undervisning och frågade om de ville ställa upp på att bli observerade när de arbetade med surfplattan samt en intervju. Samtliga tackade ja eftersom de tyckte att de hade mycket att dela med sig av. Alla observationer förbereddes med att vi placerade videokameran på ett stativ, på en lämplig plats i rummet. Detta för att inte videokameran skulle ta fokus ifrån aktiviteten och pedagogen.

- **Observation och intervjuperson 1** - kvinna, arbetar på en ”smartförskola”. Deras profilering är att IT- och multimedia ska stå i fokus. Observationen och intervjun genomfördes i ett litet rum, med en stor matta och en madrass på golvet. Barnen och pedagogen satt på madrassen under observationen, medan vi satt på andra sidan rummet för att inte distrahera barngruppen. Efter observationen besvarade pedagogen våra intervjufrågor, vilka antecknades.
- **Observation och intervjuperson 2** - kvinna, arbetar på en lite mindre syskonförskola. Observationen skedde även här i ett mindre rum, där pedagogen hade förberett med projektor och högtalare. Surfplattan var i sin tur kopplad till projektorn. Intervjun med pedagogen hölls i ett annat rum i lugn och ro, samtalet spelades in på en mobiltelefon.
- **Observation och intervjuperson 3** - kvinna, arbetar på en 3-årsavdelning, på en förskola som är inspirerad av Reggio Emilia. Observationen hölls inne på

avdelningen i ett stort och öppet rum, med många fönster. Här använde sig pedagogen av dator, projektor, högtalare och iPad, allt ihopkopplat. Intervjun hölls därefter i samma rum, detta för att pedagogen inte hade någon möjlighet att lämna barngruppen. Trots detta gick intervjun bra och den var väldigt givande, under tiden spelade vi in samtalet på en mobiltelefon.

- **Observation och intervju person 4** - kvinna, arbetar på en 4-5-årsavdelning, på en Reggio Emilia förskola. Vår fjärde och sista observation genomfördes i ett stort och öppet rum. Även här användes både iPad och projektor. Intervjun ägde rum inne i personalrummet, och samtalet spelades in på en mobiltelefon.

3.4 Tillvägagångssätt vid bearbetningen av det insamlade materialet

Vi startade bearbetningen med att granska våra videoinspelningar och göra anteckningar. Vi transkriberade våra intervjuer och läste därefter igenom allt material som framkommit ur våra intervjustudier. Sedan ställde vi frågor till materialet fråga för fråga och gjorde en sammanställning av de teman som utkristalliserade sig ur materialet, det vill säga de som framträdde ur flera intervjuer (Denscombe, 2010).

De teman som vi fick fram ur empirin var: Dokumentation samt Surfplattan i förskolan och hemmet.

4 Resultat och analys

I följande avsnitt kommer vi att redogöra för det resultat som framkommit ur våra observationer och intervjuer. Vi har valt att dela upp avsnittet i två delar, där vi börjar med att mer detaljerat beskriva våra observationer och analysera dessa. I del två kommer vi att redogöra för de svar som pedagogerna delgav oss under intervjuerna. Som vi tidigare nämnt är alla namn i studien fingerade.

4.1 Videoobservationer

4.1.1 Observation 1

Stina och hennes kollegor på småbarnsavdelningen har under hösten 2013 arbetat med ett projekt om vatten. Redan under projektets gång hade pedagogerna använt surfplattan mycket, och laddat ner relevanta appar om vatten. När observationen ägde rum så medverkade pedagogen Stina och fyra barn, två-tre år. Pedagogen började med att samla barnen runt om sig på en madrass i rummet. Stina hade valt att följa upp deras projekt genom att arbeta med surfplattan och de appar som de tidigare har använt. Hon startade upp appen och förklarade för barnen vad de skulle arbeta med. I den första appen kunde barnen se en verklig bild av hur en havsbotten med vatten kan se ut. Barnen fick sen turas om att låtsas plaska med sina händer, och med sin fantasi förklara hur det kändes, till exempel om det var varmt eller kallt.

Pedagog: Kommer ni ihåg barnen att vi har jobbat med vatten? Och vi har känt på vatten, vi har smakat på vatten och vi har fryst vatten till is. Kommer ni ihåg det?

Barn 1: Ja.

Pedagog: Idag så hade jag tänkt att vi skulle känna lite på vatten i den här (håller fram surfplattan). Tror ni här kan finnas vatten i denna?

Barn 1 & 2: Ja.

Pedagogen får barnens uppmärksamhet och alla barn vill prova på att känna på vattnet.

Barn 3: Jag vill också, jag vill också.

Pedagog: Alla får prova. Känns det som riktigt vatten?

Barnen är helt uppslukade av surfplattan, pedagogen får inget svar.

Barn 1: Man gör inte så, man gör så (visar med fingret).

Pedagog: Är det varmt eller kallt?

Barn 1: Kallt, aj (tar snabbt bort fingret).

De andra barnen gör sedan likadant.

Barn 4: Det skvätter.

Pedagog: Skvätter det?

Barn 1: Det blåser.

Pedagog: Var det så i somras när ni badade?

Pedagog: Nu hade jag tänkt att någon av er skulle få bada i detta vatten. Är det någon som vill?

Barn 1: Ja.

Pedagogen tar ett kort på barnet med surfplattan. Det ser nu ut som att barnet befinner sig i vattnet och badar. Barnen får hjälpas åt att bada kompisen. Därefter fick barnen turas om att fotografera varandra, så att alla fick prova på att bada.

Barn 4: Inte dricka.

Pedagog: Nej man får inte dricka detta vattnet. Kan man det? Nej det kan man inte, vattnet är där inuti.

Pedagogen startar sedan en annan app, där barnen kan se olika fiskar i vattnet. På den här appen finns det olika ljud effekter som till exempel åska och regn. Dessa tycker barnen är väldigt spännande, barnen använder sitt kroppsspråk när regnet faller.

Barn 1: Brr, det blev kallt (säger barnet och skakar).

Pedagogen väljer sedan att gå vidare genom att barnen får testa på ett memoryspel med fiskar.

4.1.2 Analys

Det är viktigt framförallt för de mindre barnen att samlas tätt omkring pedagogen och iPaden, detta medför att alla barn får känna sig delaktiga i aktiviteten och de har dessutom lättare att se vad som sker på iPaden, både när de själva arbetar med den men även när kompisarna gör det. Barnen blir direkt nyfikna när pedagogen tar fram iPaden, och genom att Stina återkopplar till deras tidigare projekt, fångas barnen och de får en förståelse för vad de ska arbeta med den här dagen. Vi kan se att pedagogen samspelar med barnen och leder samtalet framåt genom att ställa öppna frågor till barnen, detta medför även att barnen hela tiden lyssnar på pedagogen och är aktiva. Stina fångar även upp barnens egna tankar och intressen om vatten, vilka hon sedan bekräftar. Under observationen tolkar vi det som att pedagogen har ett tydligt syfte med aktiviteten. Barnen tränas här i olika färdigheter som till exempel samarbete, turtagning och att använda sin fantasi.

4.2.1 Observation 2

Pedagogen Klara berättar för oss att de tidigare under hösten 2013 arbetat med olika matematiska begrepp som till exempel siffror och former. Hon hade förberett aktiviteten med att koppla ihop iPaden med en projektor och högtalare. Pedagogen samlade fem barn som är i åldern fyra-fem, runt omkring sig på en matta. Hon började

med att lägga ut olika siffror på mattan, och bad barnen att placera siffrorna i rätt ordning. När barnen hade lagt siffrorna ett-nio så valde pedagogen att introducera en app, där de räknar knappar. I och med att hon kopplat iPaden till projektorn, kan även de andra barnen vara delaktiga när ett barn arbetar vid iPaden. Pedagogen ser till att alla barnen får möjlighet att prova på att räkna knapparna. Sedan kopplar hon bort iPaden från projektorn och lägger den i mitten av barngruppen. Barnen får nu i tur och ordning laga söndriga knappar i olika former och färger, detta gör de genom att dra ihop två eller flera delar till en hel.

Pedagog: Nu ska ni få turas om att laga knapparna.

Barnen börjar sedan laga knappar entusiastiskt, vilket medför att de råkar hoppa över kompisar som står i tur. Detta uppmärksammar pedagogen.

Pedagog: Vänta, stopp. Hur tänker ni nu när ni gör?

Barn 1: Vi turas om.

Pedagog: Turas ni verkligen om? Har ni andra fått vara med?

Barn 5: Nej.

Pedagog: Gjorde ni i tur och ordning? Håller ni med, blev det rättvist?

Barn 4: Nej.

Pedagog: Hur många knappar lagade du?

Barn 1: En. Nej två.

Pedagog: Först lagade du, sen du och sen du. Och vem lagade sen? Fick du laga?

Barn 4: Nej.

Pedagog: Fick du laga?

Barn 5: Nej.

Pedagog: Kan ni se till så att det blir rättvist nu att laga knapparna? Vi brukar ju gå efter klockan.

När knapparna var lagade fick barnen sortera dem efter färger.

4.2.2 Analys

Pedagogen valde att börja med att gå igenom siffrorna ett-nio, detta tror vi medförde att hon fick en klarare bild på vilken nivå gruppen låg. Svårigheten på spelet kan anpassas efter barnens kunskapsnivå. I efterföljande intervju förklarade pedagogen att hennes syfte med att koppla samman iPaden med projektorn var att alla barn skulle kunna vara delaktiga hela tiden. De som inte räknade på iPaden kunde räkna på storbildsskärmen. Vi upptäckte dock under observationen att barnen inte gavs någon chans att följa med i räknandet på skärmen, eftersom att kompisen som räknade på iPaden tryckte bort knapparna för fort. Barnen uttryckte detta, men fick ingen respons.

Pedagogen poängterade flera gånger, både innan och efter observationen, att det var matematiken som skulle stå i fokus. Men vi uppfattade aktiviteten som att turtagningen tog större plats, det tog över matematikens fokus. Vi tror även att detta bidrog till att barnen tappade intresset.

4.3.1 Observation 3

Emma och hennes kollega arbetar mycket med iPaden inom olika ämnen. Pedagogen tycker det är viktigt att aktiviteterna som sker på förskolan inte ska vara ett måste för barnen, utan de ska kunna komma och gå som de vill, och så är det även med iPaden. iPaden och den övriga tekniken ska finnas tillgänglig hela tiden, inte bara en kort stund på dagen.

På observationsdagen var det sju barn i tre-årsåldern på avdelningen, alla barn deltog mer eller mindre under observationen. Emma hade redan innan plockat fram en korg med sjalar i olika färger och kopplat ihop iPaden med projektorn och datorn med högtalarna. Pedagogen ville att barnen själva skulle bli inspirerade av det hon visade på de olika medierna, och satte sig därför lite vid sidan om. På datorn kunde barnen se människor som dansade med sjalar till orientalisk musik, och med hjälp av projektorn syntes ett rörelsemönster i olika färger på ett stort lakan som hängde i taket. Barnen kunde antingen följa detta mönster på lakanet eller på iPaden.

Direkt när Emma startar upp musiken och iPaden kommer barnen som en flock, vissa barn inspirerades direkt av sjalarna och började dansa. Andra var mer försiktiga och passiva och tittade mest på till en början. En del började göra målade rörelser på lakanet till mönstret som uppstod. Alla barn var aktiva, men på olika sätt. Ett barn var helt i sin egen värld och rörde kroppen försiktigt till musiken samtidigt som han var helt fascinerad av det som hände på lakanet. Efter ett tag tröttnade några barn på att dansa och begav sig iväg för att göra något annat en stund, men kom sedan tillbaka när de kände för det. Det var så pedagogen ville att det skulle gå till, ingen skulle känna sig tvingad att delta.

4.3.2 Analys

Vi upptäckte ganska snabbt att den här pedagogen hade en lite annorlunda syn på användandet av surfplattan än de andra förskollärarna som vi besökte. Det kändes som att hon hade mycket kunskaper och tydliga mål med hur hon tyckte att surfplattan skulle användas i förskolan. Hon ville att barnen skulle vara självständiga under aktiviteten och hon tog ett steg tillbaka för att barnen skulle inspireras av tekniken. Hon hade även som syfte att barnen skulle uppfatta aktiviteten som fri, liksom alla andra aktiviteter på förskolan. Detta bidrog till att barnen fick en valmöjlighet att göra det som intresserade dem för tillfället. För Emma var det viktigt att alla medier som till exempel iPad, dator, högtalare samt projektor kunde samverka med varandra. På det här sättet kunde barnen bli inspirerade på olika sätt, bara fantasin kunde sätta gränser. Eftersom gruppen var relativt stor kunde vi se tydliga samspel mellan barnen och att de efterliknade både den orientaliska dansen på datorn och sina kompisars olika rörelser.

4.4.1 Observation 4

Pedagogen Sara och hennes arbetskamrater har under hösten 2013 arbetat med ett projekt om byn där förskolan befinner sig. Inom projektet har barnen på förskolan bland annat fått arbeta med olika statyer. Under tiden som de har arbetat med projektet så har barnen varit indelade i mindre grupper, skapade utefter deras intressen. En av grupperna hade bestämt sig efter arbetets gång att de tillsammans skulle skapa en saga om en staty på iPaden, med hjälp av sina teckningar och röster. När sagan var färdigställd ville de gärna visa den för resten av barngruppen på avdelningen. Detta skedde med hjälp av en projektor och högtalare, så att alla barn kunde se och höra sagan. Hela barngruppen samlades på mattan framför storbildskärmen, intresset var stort och barnen lyssnade aktivt på pedagogen som förklarade vad som skulle ske. Under hela observationen satt barnen spända och lyssnade på sagan. De barn som medverkade under observationen var i åldern fyra-sex år.

4.4.2 Analys

Under den här observationen var det inte pedagogerna som skulle vara i fokus, utan syftet var att de barn som tillsammans hade skapat sagan skulle få delge sina

kunskaper och visa vad deras arbete hade genererat. Vi uppfattade att barnen som inte hade varit med och skapat sagan var väldigt nyfikna på kompisarnas arbete under projektet. Efter sagan var barnen väldigt positiva och uppmuntrade och berömde de barnen som skapat sagan. Vi märkte hur glada och stolta de var över att ha visat upp den för de andra.

4.5 Intervjuresultat

Nedan beskrivs det resultat som framkom i transkriberingarna av intervjuerna, och följande teman framträdde. Efter att resultatet har redogjorts för, avslutas avsnittet med en analys.

4.5.1 Lärarens inställning

Det är betydelsefullt för förskolans/skolans utveckling att man följer samhället och dess framsteg. Undervisningen behöver anpassas efter hur dagens samhälle ser ut. Pedagogerna måste blicka framåt och tänka sig in i vad barnen kommer behöva ha för erfarenheter och kunskaper senare i livet. De menar att det är viktigt som lärare att våga följa med i utvecklingen och testa sig fram. Men de påpekar även att bristen på tid från arbetsgivaren/skolledningen gör det svårt att sätta sig in i tekniken och bekanta sig med de möjligheter som finns. Ambitionen finns där och de vill använda den mycket.

Jag önskar att man kunde fått mycket mer tid, så man verkligen kunde sätta sig in i alla program och appar. Det gäller bara att våga. (Sara)

Samtliga fyra pedagoger betonade hur viktigt det är med aktiva och närvarande pedagoger då surfplattan används. För att få ut det bästa av olika appar så behöver pedagogen sitta bredvid och samspela med barnen. Det är viktigt att barnen verkligen förstår vad de gör och då krävs det att en vuxen är tillgänglig och kan samtala med barnen för att ge rätt vägledning. Under observationen var detta något vi såg mycket av. En av intervjupersonerna framförde dels vikten av närvarande pedagoger men menade även att vid tillfällen då det är få pedagoger i förhållande till barn, så måste tekniken ändå finnas tillgänglig för barnen.

Jag låser oftast apparna i begränsad åtkomst, så då vet jag att detta är vad de gör när jag inte är där. (Emma)

Begränsad åtkomst innebär att man låser surfplattan till ett valt spel, detta för att barnen själva inte ska kunna byta från app till app, vilket pedagogerna såg som ett problem, det krävs ett lösenord för att låsa upp och kunna gå vidare.

Många barn växer idag upp med både dator och surfplatta i hemmet. Hemma används surfplattan kanske oftast som en spelmaskin, vilket har bidragit till att pedagogerna numera är noga med att poängtera, att hemma spelar barnen på surfplattan medan på förskolan arbetar de med lärplattan. Detta för att ändra barnens inställning till vad iPaden ska användas till på förskolan. Begreppet lärplatta är relativt nytt, och var det uttryck som användes på de förskolor som vi besökte.

Implementeringen av surfplattorna i förskolan har först och främst skett eftersom att den nya läroplanen Lpfö98 (2010) ställer högre krav på att barnen ska erbjudas den nya tekniken. Flera av förskolorna som besöktes startade sitt arbete med surfplattan för att de själva medverkade i ett iPadprojekt som skedde i kommunen, medan andra inspirerades av detta projekt. En av förskolorna samverkar med två andra förskolor och har därför en speciell iPad-grupp, där en inspiratör från varje avdelning deltar. I denna grupp har de som syfte att driva arbetet med surfplattan framåt, dessa får i sin tur delge sina kunskaper vidare till arbetslagen.

4.5.2 Förskola-hemmet

Som vi tidigare nämnt framförde flera pedagoger att det på förskolan alltid ska finnas en pedagogisk tanke bakom användandet av surfplattan, den får inte bli använd som ett tidsfördriv för barnen. Pedagogerna anser att surfplattan inte ska användas på det sätt som den oftast används i hemmet. I förskolan ska lärandet stå i fokus och surfplattan ska inte användas som en spelmaskin. Hemma får många barn spela på surfplattan där de hela tiden kan byta mellan olika appar, men i förskolan ska den användas som ett läranderedskap, där pedagogerna väljer vilka appar som barnen ska använda. Tre av intervjupersonerna nämner även att man kan låsa iPaden till ett specifikt spel, så att barnen inte kan skifta program själva.

4.5.3 Surfplattans möjligheter

Surfplattan används på många förskolor dagligen, men pedagogerna i undersökningen lyfte fram vikten av att använda surfplattan på rätt sätt. De menar att surfplattan ska ses som ett hjälpmedel och komplement till den övriga undervisningen. Det finns många appar och färdighetsträningsprogram inom de olika ämnena, som på olika sätt är anpassade efter förskolans undervisning. Det är viktigt att det fysiska fortfarande finns kvar, till exempel så behöver barn få lägga riktiga pussel och spela spel där de får ta och känna på de olika materialen för att träna sin finmotorik. Surfplattan ska inte ersätta någonting annat, utan man ska se på den som ett verktyg liksom alla andra.

Det gäller att man ser utanför apparna och att också se hur man kan använda detta verktyg likaväl som jag använder papper och penna eller arbetar med bygg och konstruktion. (Emma)

Pedagogerna lyfte också fram vikten av att barnen skulle få en annan upplevelse vid arbetet med surfplattan än det som erbjuds i hemmet. Därför är det viktigt att det finns en tanke bakom apparna som man väljer att använda. Man måste alltså som pedagog granska och prova på de appar och program som barnen ska erbjudas.

Det finns enormt många gratisappar som kanske är bra de första tre nivåerna men som sedan inte ger ett dugg. Därför är det viktigt att pedagogerna har spelat igenom spelen så att man ser att de följer den nya läroplanen genom hela spelet. (Klara)

Det behöver inte vara som många tror, att endast ett barn kan arbeta med surfplattan åt gången, utan det finns mycket man kan arbeta med i grupp. Barnen får då till exempel lära sig att samarbeta och turtagning. Pedagogerna i undersökningen menade att de oftast använde surfplattan i mindre och större grupper, och då med fördel om den kopplas ihop med en projektor. Att arbeta med surfplattan i grupp ansågs som en positiv effekt, eftersom barnen då får möjlighet att samspela med både varandra och med pedagogerna.

4.5.4 Dokumentation

Surfplattan upplevs som ett lättare redskap för barnen att hantera än till exempel en digitalkamera. Den är lätt att ta med ut i naturen och på utflykter. Den nya tekniken

gör det möjligt för barnen att själva dokumentera saker de har sett eller upptäckt. Barnen kan sedan visa upp detta och samtala med sina kamrater och pedagoger. En del förskolor har även möjlighet att kunna koppla upp surfplattan på en storbildsskärm, vilket verkligen förenklar när man är en större barngrupp. På en förskola använde man surfplattan vid inskolningar, genom att de dokumenterade vad barnet gjorde under dagen för att sedan visa detta för föräldrarna. Många föräldrar upplevde detta som positivt.

4.5.5 Surfplattans negativa konsekvenser

Barnen tycker att surfplattan är spännande och lustfylld, men den blir lätt en magnet som många attraheras av och detta upplevs ofta som negativt eftersom barnen dras ifrån andra givande, pågående aktiviteter i den övriga verksamheten. Det är viktigt att man ser till att inte samma barn alltid arbetar med surfplattan utan att barnen turas om.

Det är viktigt att vi pedagoger är medvetna om vilka möjligheter den har, för att den inte bara ska bli en liten spelmaskin. (Sara)

En annan nackdel med surfplattan kan vara att den kan bidra till ett mer stillasittande arbete och mindre socialt samspel med andra barn, beroende på hur man använder den. För att förhindra detta kan man till exempel ta med surfplattan till gymnastiken eller ut i naturen.

En gemensam åsikt som pedagogerna var överens om var bristen på tid till att lära sig och utforska surfplattans alla möjligheter. Det är svårt att hänga med eftersom det finns en uppsjö av appar och det kan bli ett problem med att veta vilka appar som är bra och vilka man ska välja till verksamheten.

5 Diskussion

I det här avsnittet förs en diskussion av resultatet utifrån våra forskningsfrågor, hur interagerar de medverkande vid användning av surfplattan samt hur förhåller sig pedagogerna till surfplattan och vad kan den erbjuda i verksamheten? Vi kommer att göra en återkoppling till litteraturen samt vår teoretiska utgångspunkt. Därefter kommer vår metod att diskuteras och sedan avslutas studien med ett stycke om vidare forskning.

5.1 Resultatdiskussion

Samtliga fyra pedagoger i intervjustudien betonade att surfplattan endast ska användas som ett komplement till den övriga undervisningen, den får inte utesluta någonting annat, men den är ett fantastiskt redskap att använda i verksamheten. Barnen kan till exempel själva videofilma, fotografera och söka information på surfplattan. Materialet som barnen har fått fram på surfplattan kan man sedan med hjälp av projektor få upp på en storbildsskärm så att barnen får möjlighet att tillsammans samtala om det. Det finns mängder av olika appar anpassade efter barn i olika åldrar och även för barn med särskilda behov. Även de minsta barnen har lätt för att använda surfplattan på grund av dess pekskärm. Monica Olsson på Barn- och utbildningsförvaltningen i Hässleholm (2012-01-08) menar att pekskärmen är ett enklare verktyg för barnen att använda, än till exempel datorns tangentbord och mus.

För att surfplattan ska användas på bästa sätt krävs det att pedagogerna är delaktiga och samspelar med barnen. Vygotskijs teori om barns lärande innebär just detta, att barn lär sig i samspel med andra (Smidt, 2010). Detta kan ske tillsammans med en pedagog men även tillsammans med andra barn. Surfplattan kan med fördel placeras mitt på bordet så att flera barn kan vara delaktiga i användandet eller förstoras upp med en projektor. För att barnen ska få en förståelse för vad de ska lära sig behövs en pedagog som är engagerad och tar sig tid att samtala med barnen. Det är pedagogernas uppgift att välja appar som har ett tydligt syfte för det är inte meningen att surfplattorna endast ska vara ett tidsfördriv som tas till vid den fria leken.

Precis som pedagogerna sa så är det viktigt att barnen i förskolan har tillgång till den nya tekniken och får lära sig hur den används. I den nya läroplanen har tekniken fått

större plats och numera skall alla barn få tillgång till modern teknik (Skolverket, 2010). Pedagogerna poängterade också hur viktigt det är att den används på rätt sätt, att de i verksamheten inte ska använda surfplattan på ett sätt som barnen redan får hemma, där barnen oftast själva bestämmer vilka spel de vill spela och de inte alltid har stöd av en vuxen. Men i förskolan är det pedagogens uppgift att se till att de program som används är pedagogiska och att de följer den reviderade läroplanen, allt för att ge barnen den kunskap de behöver senare i livet. Hernwall (2003) beskriver hur viktigt det är att tänka på att den nya tekniken inte är något nytt fenomen för den senaste generationen, utan är ett naturligt inslag som funnits under hela deras uppväxt. Detta är något som oftast glöms bort av den äldre generationen som har varit med om informationsteknikens utveckling. Numera förväntar sig samhället att skolan ska motsvara den utveckling som sker menar Hernwall.

Ljung-Djärf (2004) framför hur betydelsefullt det är att erbjuda barnen i förskolan samma förutsättningar vad gäller datorer som barnen i skolan har. Det är både viktigt och värdefullt för barnens framtida liv. Pedagogerna i vår undersökning påpekade även detta. Det går inte att förutse hur barnens framtid kommer att se ut, men det är vår uppgift som pedagoger att ge dem de kunskaper som krävs för att de ska kunna klara sig i kommande utbildning och arbetsliv.

Den pedagogiska dokumentationen har på senare år blivit en större del av lärarnas arbete menar Lindström och Lindberg (2009). Tack vare den moderna tekniken som till exempel surfplattan, har dokumentationen nu förenklats och tagits till nya höjder. De pedagoger som intervjuades menade att surfplattan är ett bra redskap att använda vid dokumentation, man kan till exempel fotografera och videofilma direkt med surfplattan var man än befinner sig.

Samtliga pedagoger beskrev surfplattan som en magnet som alla barn drogs till. Barnen var alltid ivriga till att få arbeta med surfplattan, de såg den som något roligt och lustfyllt. Pedagogerna påpekade även att den med fördel kunde användas i grupper. Genom att arbeta i par eller i större grupper med datorn skapas ett samspel mellan barnen, där alla barnen kan vinna på detta oavsett kunskapsnivå beskriver Alexandersson m.fl. (2001). På detta sätt kan barnen lära av varandra genom att samarbeta.

5.1.1 Hur interagerar de medverkande vid användning av surfplattan?

Under våra intervjuer framförde pedagogerna att surfplattan med fördel kan användas i större barngrupper. De pratar om positiva effekter som att barnen både kan stödja och hjälpa varandra vidare i lärandet. De menar även att surfplattan är bra då barnen får möjlighet att träna turtagning och samarbete. Strandberg (2006) skriver att barnen lär av varandra genom att samspela och kommunicera vid datoranvändning. Detta var något vi såg under observationerna, vi lade även märke till att många av barnen försökte efterlikna varandra eller pedagogen.

Under tre av våra fyra observationer var det pedagogerna som styrde, de förklarade och samtalade med barnen under hela aktiviteten, vilket gjorde att samspelet mellan pedagogen och barnen var det som utmärkte sig mest. Aktiviteterna var inte heller frivilliga på så sätt att barnen kunde komma och gå som de ville. I en artikel av Ursula Aglassinger (2012) beskrivs vikten av en närvarande pedagog som barnen kan samtala och interagera med.

I den sista observationen ställde pedagogen fram materialet och startade upp iPaden och satte sig sedan lite vid sidan om, detta för att barnen själva skulle bli inspirerade att samspela med varandra samt att ta egna initiativ. Barnen skulle på det här sättet känna sig mer fria att delta och använda materialet som fanns att tillgå. Men även om pedagogen inte deltog så var hon trots det närvarande för barnen att samspela med.

Barnen interagerar inte bara med varandra utan även med det som surfplattan innehåller (Strandberg, 2006). Det vill säga det sker en interaktion mellan barnen och det som finns i de olika apparna på surfplattan. Under till exempel observation ett kunde vi tydligt se barnens samspel med vattnet och fiskarna, barnen använde här sin fantasi vilket gjorde fiskarna levande och de uttryckte vattnet som varmt eller kallt.

5.1.2 Hur förhåller sig pedagogerna till surfplattan och vad kan den erbjuda i verksamheten?

I den nya reviderade läroplanen Lpfö98 (2010) ställs det högre krav på att förskolan ska implementera den nya tekniken i verksamheten. Detta för att barn och ungdomar idag växer upp i ett samhälle som är präglad av IKT och är något som intresserar barnen mycket. Men Alexandersson m.fl. (2001) menar att även pedagogerna måste

ha kunskap och intresse för IKT, eftersom det är de som påverkar hur tekniken används i den pedagogiska verksamheten. Det är viktigt att förskolan följer med i samhällets utveckling, den behöver utgå från barnens verklighet och vara grundläggande i alla barns utbildning.

Utifrån vår studie uppfattar vi att pedagogerna upplever surfplattan som ett värdefullt redskap fyllt av möjligheter, så länge man använder den på rätt sätt så är möjligheterna många. Gällhagen och Wahlström (2012) betonar vikten av att pedagogerna har den kunskap som krävs, detta för att surfplattan ska kunna användas på bästa sätt i verksamheten. Pedagogerna menar att surfplattan har många användningsområden och är ett bra komplement till den övriga undervisningen. En sak som alla pedagoger underströk var fördelen med att kunna ta med sig surfplattan överallt, till exempel ut i naturen. Där får barnen själva fotografera och videofilma det som väcker deras intresse. Detta menade de bidrog till ett enklare sätt att använda det material som barnen samlat in, genom att föra över det till storbildsskärm och samtala kring det. På det här sättet kan hela barngruppen vara delaktig i dokumentationen.

Det är viktigt med delaktiga pedagoger och det bör alltid finnas en pedagogisk tanke bakom de appar som används på förskolan. Detta för att surfplattan inte bara ska användas som en barnvakt, utan vara ett redskap för barnen i deras lärande. Geist (2012) menar därför att pedagogerna inte ska se surfplattan som en färdig lösning, utan som ett länderedskap som ska användas på ett pedagogiskt sätt. Man måste som pedagog se till att surfplattan inte tar över i verksamheten utan blir ett av alla verktyg som finns att tillgå. Flera av de pedagoger som vi intervjuade ansåg att eftersom surfplattan lockar så många barn ifrån den övriga verksamheten, behöver man begränsa användandet. Vår undersökning visar även att pedagogerna anser att införandet av surfplattor har varit positiv och har medfört ett lustfyllt lärande för barnen.

5.1.3 Resultatet utifrån det sociokulturella perspektivet

Under vår studie har vi utgått ifrån Vygotskijs sociokulturella perspektiv. Denna pedagogik bygger på att lärandet sker i sociala miljöer och där det sociala samspelet står i fokus, detta kan ske mellan pedagoger/barn och barn/barn (Strandberg, 2006). Som vi observerat kan tekniken med fördel användas som ett hjälpmedel i barnens

lärande och även utveckla barnens sociala relationer. Detta eftersom surfplattan är ett verktyg som barnen kan samtala runt. Den är således en artefakt som barn kan använda sig av i mötet med omvärlden. Detta förklarar Strandberg som att barnens kunskap om världen är medierad.

I observation ett och två kunde vi tydligt se hur de samspelade med varandra genom att kommunicera med ord, medan barnen i observation tre mer härmade varandra och förde på så sätt en annan typ av kommunikation. Under våra intervjuer framkom det även att surfplattan öppnar upp till aktiviteter som bygger på interaktion mellan de medverkande.

Strandberg (2006) talar även om den närmaste utvecklingszonen, det barnet inte klarar själv men klarar med hjälp av andra. Detta var något som vi upptäckte hände i till exempel observation ett. Där de barn som var mer vana med att använda surfplattan gärna visade och förklarade för de andra barnen hur man skulle göra. ”Man gör inte så, man gör så” (barnet visar med fingret hur man gör).

5.2 Metoddiskussion

Som metod valdes att göra observationer på olika förskolor och därefter intervjua den förskollärare som medverkade. Vi anser att metoderna har varit till stor fördel för undersökningen. Intervjuerna gav mycket information och var väldigt givande. De gav en tydlig bild av pedagogernas erfarenheter utifrån deras perspektiv. Vid utformningen av intervjufrågorna var det viktigt att de inte skulle vara ledande utan öppna, för att få mer personliga svar, vilket även Denscombe (2010) framhåller. Intervjuerna avslutades med en fråga där pedagogerna fick komma med synpunkter gällande övrig information, detta för att ge pedagogerna större möjlighet att själva konstruera svaret. Detta medförde att alla pedagogerna betonade eller upprepade någonting som de redan hade sagt, som de tyckte var extra viktigt.

Utöver intervjuer gjorde vi även videoobservationer på olika förskolor, där barnen och samspelet stod i fokus. Vi valde medvetet förskolor som vi har haft en tidigare koppling till. Flera av barnen var därför bekanta med oss, och kände sig bekväma med vår närvaro, de barn som vi tidigare inte träffat var dock lite blyga och tillbakadragna.

Det kan bli en konstlad situation för både barn och pedagoger, detta är något som vi har haft i åtanke under arbetet (Denscombe, 2010).

I efterhand kan vi se att intervjuerna flöt på bra med samtliga pedagoger och vi kan även se att frågorna var lämpliga för undersökningen, men vi kunde dock haft fler uppföljningsfrågor, detta för att få ännu djupare svar. Vi anser att intervjuer och observationer var rätt metoder för den här undersökningen. Vi tror att vi har fått mer utförliga och personliga svar från pedagogerna, samt en större inblick i hur arbetet med surfplattan kan se ut, än om vi till exempel hade gjort en kvantitativ undersökning som enkäter. Nu i efterhand kan vi även känna att fler observationer och intervjuer hade kunnat ge ett djupare resultat samt ett vidare perspektiv.

6 Sammanfattning

Syftet med vår studie var att undersöka hur pedagoger och barn förhåller sig till surfplattan i förskolan. De forskningsfrågor vi ville få svar på var: Hur interagerar de medverkande vid användning av surfplattan samt hur förhåller sig pedagogerna till surfplattan och vad kan den erbjuda i verksamheten? För att undersöka vår första fråga om hur barn och pedagoger samspelar med varandra genomförde vi observationer på tre olika förskolor, inom samma kommun. Utöver observationerna gjorde vi även intervjuer med de fyra förskollärare som deltog i det första momentet, detta för att besvara vår andra frågeställning om användningen av surfplattan.

Genom hela vår studie har vi utgått ifrån det sociokulturella perspektivet där begreppen interaktion, samspel, mediering och artefakter har fått stå i fokus. I diskussionsdelen står beskrivet på vilka sätt dessa utmärkte sig under observationerna. Det visade sig under våra besök och efter samtal med pedagogerna att surfplattan var ett bra redskap att använda med flera barn samtidigt, eftersom den öppnar upp för flera typer av socialt samspel. Surfplattan gör det möjligt för barnen att interagera med varandra, pedagogen och även med innehållet i surfplattan.

Resultatet visar att surfplattan i nuläget oftast används under planerade aktiviteter där kunskap, lärande och utveckling står i fokus. Samtliga pedagoger påpekar även att det är viktigt med delaktiga pedagoger vid användningen, så att surfplattan används på rätt sätt och inte blir ett tidsfördriv. Surfplattan ska dessutom ses som ett komplement till den övriga undervisningen och de andra redskap som finns i verksamheten. Den får därför inte ta över någon del av undervisningen. Det är viktigt att pedagogerna har rätt inställning, samt den kunskap som krävs för att använda surfplattan som ett läranderedskap. Två pedagoger uttryckte önskemål om att antingen surfplattan eller en projektor skulle finnas som en fast installation i verksamheten och på så sätt alltid finnas tillgänglig för barn och pedagoger att använda fritt. För att även barnen skulle få rätt inställning till surfplattan i förskolan poängterade pedagogerna att på deras förskolor spelar de inte på iPaden, utan de arbetar med lärplattan

Referenslista

- Aglassinger, U. Nacka kommun & Skolporten. Hemsida. *Hur kan iPads stödja lärandet i förskolan? Om hur surfplattor kan möjliggöra arbetet med förskolans läroplan.* (3/2012).
http://www.skolporten.se/wp-content/uploads/2012/04/UL_artikel_3_2012_aglassinger_mfl.pdf (Hämtad 2013-11-20).
- Alexandersson, Mikael, Linderöth, Jonas & Lindö, Rigmor (2001). *Bland barn och datorer: lärandets villkor i mötet med nya medier.* Lund: Studentlitteratur
- Appelberg, Lisbeth & Eriksson, Märta-Lisa (1999). *Barn erövrar datorn: en utmaning för vuxna.* Lund: Studentlitteratur
- Couse, L.J. & Chen, D.W. 2010, "A tablet computer for young children? Exploring its viability for early childhood education", *Journal of Research on Technology in Education*, vol. 43, no. 1, pp. 75-98.
- Denscombe, Martyn (2009). *Forskningshandboken: för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna.* 2. Uppl. Lund: Studentlitteratur
- Geist, E.A. 2012, "A Qualitative Examination of Two Year-Olds Interaction with Tablet Based Interactive Technology", *Journal of Instructional Psychology*, vol. 39, no. 1, pp. 26-35.
- Gällhagen, Lena & Wahlström, Elisabeth (2012). *Lär och lek med surfplatta i förskolan.* 1. uppl. Stockholm: Natur & kultur
- Hedlund, Veronica. (2012) "Surfplattor till ettåringar" Tidningen Norra Skåne (12-01-10)
- Hernwall, Patrik (2003). *Barn@com: att växa upp i det nya mediasamhället.* Stockholm: HLS förl.
- Lindström, Lars & Lindberg, Viveca (2009). *Pedagogisk bedömning: Om att dokumentera, bedöma och utveckla kunskap.* Stockholms universitets förlag.
- Ljung-Djärf, Agneta (2004). *Spelet runt datorn: datoranvändande som meningsskapande praktik i förskolan.* Diss. Lund: Univ., 2004
- Läroplan för förskolan Lpfö 98. [Ny, rev. utg.] (2010). Stockholm: Skolverket
- Nationalencyklopedin (2013-11-20). iPad
http://www.ne.se/ipad?i_h_word=surfplatta
- Olsson, Monica. Barn- och utbildningsförvaltningen i Hässleholm. Hemsida. *Hur kan modern teknik stödja lärandet i Hässleholms förskolor?* (2012-01-08)
<http://utvecklingsavdelningen.blogspot.se/2012/01/hur-kan-modern-teknik-stodja->

[larandet-i.html](#) (Hämtad 2013-11-20)

Smidt, Sandra (2010). *Vygotskij och de små och yngre barnens lärande*. 1. uppl.

Lund: Studentlitteratur

Strandberg, Leif (2006). *Vygotskij i praktiken: bland plugghästar och fusklappar*.

Stockholm: Norstedts akademiska förlag

Säljö, Roger (2010). *Lärande i praktiken: ett sociokulturellt perspektiv*. 2. uppl.

Stockholm: Norstedts

Tapscott, Don (1998). *Growing up digital: the rise of the Net generation*. London:

McGraw-Hill

Vetenskapsrådet (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*.

Wikipedia (2013-11-20) IKT. <http://sv.wikipedia.org/wiki/IKT>

Wikipedia (2013-11-20) Surfplatta. <http://sv.wikipedia.org/wiki/Surfplatta>

BILAGA 1

Informationsbrev till vårdnadshavare

Hej!

Vi är två studenter, Rebecka och Elin, som läser till förskollärare på högskolan i Kristianstad. Vi har just nu påbörjat vårt examensarbete där vi har valt att undersöka användandet av iPaden i förskola/skola. Vi har valt att göra en observation i form av videoinspelning i er verksamhet. Innan observationen påbörjas kommer vi att informera alla medverkande barn och pedagoger om vilka vi är och vad vi kommer att göra samt att det är frivilligt att delta. I vårt arbete kommer alla namn att fingeras, det vill säga att inget kommer att kunna härledas till en specifik person eller förskola. Videoinspelningen kommer endast att ses av oss och kommer att förstöras när arbetet är slutfört.

Vi lämnar den här förfrågan till er föräldrar för att vi behöver er och era barns hjälp med detta. För att spara på miljön har vi valt att inte skicka ut en enskild lapp till varje barn, utan vi har istället utformat den här listan. Vi skulle vara väldigt tacksamma ifall ni tog er tid att skriva under om ni tillåter att ert barn medverkar i observationen.

Namnunderskrifterna kommer vi att samla in den 22 november och veckan därefter kommer observationen att ske.

Om ni har några funderingar eller vill veta mer så får ni gärna höra av er till oss via telefon eller mejl.

Rebecka Lindoff
073-XXXXXXX
Bebban_2@hotmail.com

Elin Eriksson
070- XXXXXXX
elin_eriksson89@hotmail.com

Med vänliga hälsningar!

Rebecka Lindoff & Elin Eriksson

BILAGA 2

INTERVJUGUIDE

- Vad hade ni för syfte med aktiviteten som vi observerade?
- Hur ofta använder ni surfplattan i verksamheten och på vilka sätt?
- Hur är ni pedagoger delaktiga i användningen?
- Vilka nackdelar finns det med surfplattan i förskolan?
- Varför valde ni att implementera surfplattan i er verksamhet?

Exempel på följdfrågor:

- Är ni alltid delaktiga vid användningen?
- Finns det någonting annat som du tycker är viktigt och som du vill berätta om?